

OTTLIK GÉZA

*Pjeter*

Ottlik Géza kötetben meg nem jelent írása. Megjelent a Napkelet 1931. 5. számában.

Hafner Zoltán közlése.

Pjetrovics Pjeter Pál jól megfogalmazott elvekre építette életét, s még talán ma is egykedvűen róná utait — nem gondolva sárral és viharral —, ha Hafiz, a csirizbe áztatott pergamentek ferdeszemű ördöge bele nem kontárkodott volna a Sorsok könyvébe. De Hafiz valaha diák volt Sztambulban s mint mondják, egy részeg éjjelen a Sátán tintát lopott ereibe vér helyett — azóta itt él, Boriszovban, rozzant konyháján, nappal az ósdi könyveit foldozza, éjszaka pedig egy kupából iszik Luciferrel s verset ír.

✱

Muratsky Andrej beszélte el nekem ezt a történetet s ő komoly és derék férfiú — miért kételkednénk hát benne?

✱

Mondom, Pjetrovics Pjeter nyugodt és megelégedett polgára volt Boriszovnak és sokan dicsérték szép énekéért is, mert az öreg templom fehér és vastag falai minden ünnepen hallhatták erős, zengő hangját.

Estelen néha együtt volt a cimborákkal. Más nem is kellett volna néki, s hogy Hafiz egyszer megirigyelte kis boldogságát — ki tehet róla?

Előtte való nap — ezt biztosan tudom — az ördög keverte a kártyát és töltötte a bort, így történhetett meg, hogy a második sornál elfulladt az éneke s a könyvet reszkető kezéből a templom hideg kövére ejtette. — Semmi — mondta —, semmi — és megdöbbsent. A zsoltáros könyvet még az anyja adta neki egy régi délutánon s ő most riadtan nézte a szertehulló lapokat. — Hafizhoz viszem — gondolta magában —, ügyes fickó, majd összefűzi — és erős lélekkel kezdett imádkozni, hogy elűzze magától a képzelet eleven és gonosz manóit.

✱

Pjetrovics Pál hosszasan nézegette a könyv határozott vonalú, új fedelét. Hafiz nem fogadta el a pénzt. Pjeter — mondotta —, a charkis-gyökér nedve kiszívta a papírból az idők rovását, de a zsoltárok és imák versei között, amit nem látsz, vörös betűkkel írva, ott maradtak a bűneid: az életed.

— Ne mondd ezt, erényeink is vannak.

— Úgy is nevezheted. Ördög vagy Isten lakik benned: mindegy, ha nem ismered őket. És csak kiáltsd az éneked, fehér falak közt fakó szavakat, a templom is majd egyszer kiürül, meglásd más-képp is zeng majd a hangod s a régi könyved új lesz. Te csak az ósdi verset mormolod, nem hallod?, mást mond a zsoltár, valahol mélyen a nagy Ritmus zúg, kopott kottádban is ez áll, olvass belőle. Ilyen az életed. Nem hittél a csodákban és elsuhant melletted az Isten is, a Nagy, a Szép, az Igaz belevesztek hétköznapjaid fullasztó szürkeségébe.

— Megyek, Hafiz.

— Vigyázz a könyvre, Pjetrovics Pál és őrizd tovább a bűneid, mert ha egyszer eladod őket az ördögnek, téged is elvisz.



Hóbortos diák és könnyelműen bánik a szavakkal — ismételte Pjetr, de valami nehéz félelem feküdt a szívére. Harmadnap ötlött eszébe, hogy a folyóba dobja a könyvet. Nem tehet más-ként. És a sötét éjjelen a Berezina hídján egy fekete alak meredt a vízre. Valami imakönyv-félét szorított görcsös ujjai között és befelé néző szemei előtt riadt lángok táncoltak. A folyó is zenélt; az örvénylő, piszkos habok közül a Diák sápadt, csontos arca bontakozott ki, lassan és ellenállhatatlanul. Furcsa, szürke szemeiből talán a pokol félelmetes tüze világított, vonásai vigyorgó álarccá torzultak és piros fáklyájával Pjetrovics Pjetr lelkének ijesztő mélységeit gyújtogatta. És jöttek sorra a letarolt órák, a percek kacagó fantomjai, elébe hordták életét. Máglyát raktak a napok meddő rőzséiből és eljött, aki valaha élt, a Gyermek is. Felszakadtak a régi, fojtott kérdések és tikkadt sebek. Csak egy szikra gyulladt fel a kétségek izzó aknáiban, életének Potemkin vára alatt. Zúgott, tombolt a folyó s lázas ölére hívta az embert. A tompa, kusza mámor aztán elfeküdt. Valahol egy részeg paraszt röhögött, a párka is elvágta fonálát s az ördög rőt-bíbor köpenyével lassan bevonta a végtelen, ködös horizontot.



Pjetrovics Pjetr Pált reggel holtan találták az ágyán s az öreg imakönyve — amelyet még az anyjától kapott — nem volt sehol.



Mondom, Muratsky Andrej beszélte el nekem ezt a történetet egy este — a kései ős borzongatta akkor a reszkető fákat —, így mondta, ahogyan leírtam s őt igazmondónak ismerik — de, ugye az is megeshet, hogy csupán a tüzes bor tréfálja meg őt ily ostoba álommal.